

**Vandringar –
viktiga och
betydelsefulla**

Vandringar – viktiga och betydelsefulla

Redaktörer:

Ilkka Tahvanainen, Raija Ojell, Helena Salenius, Mirva Sandén,
Tuula Vinko och Päivi Aumala

Grafisk design, layout och ombrytning:

Kiira László

Rekommendationer, anvisningar och handledningar.

© Kyrkostyrelsen, 2024

*Alla är på väg någonstans.
Ett steg i taget får du fördjupa dig i närvarons källor och
tillsammans upptäcka olika sätt att vandra, hur berättelser
känns och evigheten låter.*

Församlingarnas verksamhet utvecklas idag i en alltmer mångsidig riktning. Allt fler församlingar bjuder in barn och föräldrar till tematiska vandringar eller tipsvandringar till exempel inför jul och påsk.

Den här guiden uppmuntrar till att förverkliga vandringar knutna till kyrkoårets fester och årstiderna. Barn och vuxna uppmuntras att ta del av berättelser och att med nyfikenhet närma sig det heliga. Med hjälp av vandringar kan man stärka barnets åskådningsmässiga identitet och granska mångfalden av åskådningar. Bra och noggrann förhandsplanering möjliggör en lyckad vandring och ett smidigt samarbete med olika aktörer.

Vandringarna ger den som arbetar med fostran en möjlighet att skapa platser där man får uppleva stillhet. De viktigaste verksamhetsformerna bygger på förundran, lugn närvaro och att man utnyttjar konst- och miljöpedagogikens mångsidiga möjligheter. Vandringarna är också en bra form av samarbete med småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. De anvisningar som Utbildningsstyrelsen gett och de lokala avtal som slutits utgör då utgångspunkten för samarbetet.

Vandringar med barn förverkligas i sin enklaste form genom att stanna upp inför olika saker och tillsammans fundera kring dem. Vandringarna är tillåtande, kravlösa och förverkligas genom lek. Den egna upplevelsen är en viktig utgångspunkt för vandringarna. Var och en har en egen upplevelse, och alla är rätt.

Barnen deltar i förberedelsen av vandringen på olika sätt. I bästa fall stärker man barnens delaktighet genom att ha med dem redan i planeringen av vandringen.

Barnets rätt att fundera på åskådningsfrågor och tidlösa berättelser

Fester, seder och ritualer är viktiga traditioner som ger struktur åt livet i samfund och samhällen. De hänger nära samman med världsåskådningar och uppfattningar om ens egen historia. Med hjälp av dessa stärker man också barnets egen identitet. Festtraditionerna kan vara gemensamma för ett helt folk eller traditioner som i en liten grupp överförs från en generation till en annan.

Varje barn har rätt att bekanta sig med ett levande kulturarv i samband med fester och evenemang. Även Konventionen om barnets rättigheter betonar barnets helhetsmässiga utveckling.

Högtider och seder- Wikiförteckning över levande kulturarv <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/sv/>

Barnkonventionen i korthet/ Unicef <https://www.unicef.fi/vart-arbete/information-om-unicef/>

1 Vandrings pedagogiska utgångspunkter

Vanligen går man under vandringsarna från en scen, situation eller station till följande. Det kan också ingå alternativa rutter i vandringsarna.

I den pedagogiska planeringen av vandringsarna beaktar man barnets ålder och utvecklingsnivå. Dessutom fäster man uppmärksamhet vid tillgänglighet, trygghet och eventuella stödbehov och mångfalden av barn och familjer. Utgångspunkten är en holistisk människosyn, som förutom fysiska, psykiska och sociala faktorer också innefattar andliga och spirituella dimensioner. I mån av möjlighet tar man med barnen i planeringen av vandringsarna.

Vandringen kan genomföras i tre steg:

1 INLEDNINGEN

För att komma i rätt stämning inför vandringen kan man vara tyst en stund.

Varje deltagare uttrycker på ett eller annat sätt att hen är närvarande och färdig att börja vandringen.

2 VANDRINGEN

Då deltagarna kommer till stationen upptäcker de den tillsammans. Genom olika upplevelser och med hjälp av sina sinnen bekantar de sig med vandringens tema eller en berättelse. Under vandringen föds en dialog både med temat och med de andra vandrarna. Deltagarna ges möjlighet att fundera över sig själv, sin plats i närmiljön och i världen.

3 REFLEKTIONEN

Vandringen är öppen och binder samman.

Deltagarna ges också möjlighet att dela med sig av sina upplevelser.

Det är viktigt att fundera på:

- Vad händer det efter vandringen?
- Vem kan jag fråga om jag undrar eller funderar över något?
- Hur berättar jag om allt det här hemma eller åt en kompis?

2. Vandrings många former

Man kan förverkliga vandringar på många olika sätt. Nedan beskrivs några alternativ som man kan prova på i församlingen och i samarbete med andra aktörer.

Vandringar med drama

Under vandringen rör man sig mellan olika stationer. Stationerna kan förverkligas på många olika sätt, till exempel genom konst och musik. Som hjälpmedel kan man använda sig av rekvisita såsom dockor och föremål. Man kan också använda sig enbart av en berättelse.

Man kan skapa en egen inre värld och leva sig in i den. Vandringen kan grunda sig på en bibelberättelse eller någon annan berättelse som passar temat. Som exempel kan jul- och påskvandringar nämnas.

Stadsvandringar

I stadsmiljö kan man planera vandringar med stationer vid offentliga konstverk, parker, portgångar och broar. Lokala konstnärer, arkitekter, historiker och andra personer som verkat och verkar på orten kan vävas in i berättelsen. Under advent och jul kan man bekanta sig med julfönster och julkrubbor.

Närvarovandringar

Man kan inspirera till inre dialog med hjälp av ljudlandskap eller fantasifull konst, vilket också utvecklar emotionella färdigheter och estetiskt tänkande. Att man redan som barn lär sig att vara närvarande stöder välbefinnandet.

Miniatyrvandringar

Barn kan bygga små labyrinter som de kan "gå" i med fingrarna eller med små figurer. Man kan använda sig av ljud- och ljuslandskap för att göra vandringen mera levande. I början av vandringen får alla en fråga eller en tanke att fundera på.

Vandringar med flera åskådningar

Man kan förverkliga vandringarna som ett ekumeniskt samarbete eller i samarbete med olika åskådningar. Man kan till exempel förverkliga vandringar med temat "Öppna dörrar till åskådningarnas och kulturernas värld" i sitt närområde. Då får de familjer och samfund som vill ge en inblick i olika åskådningar och kulturer en möjlighet att göra det. En vandring kan till exempel ordnas på FN-dagen, den internationella fredsdagen eller under den interreligiösa harmoniveckan.

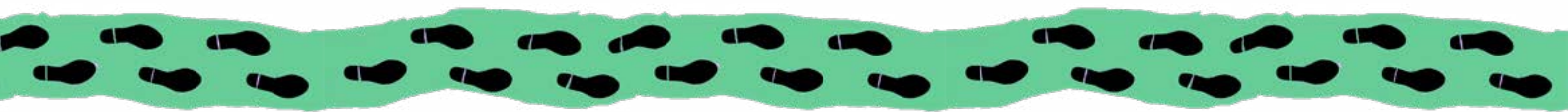
Pilgrimsvandringar

Pilgrimsvandringar och olika pilgrimsmål förekommer i flera olika kulturer och religioner. Pilgrimsvandringen är en betydelsefull resa som förenar kulturhistoria, naturupplevelser, rörelse, andlighet eller spiritualitet. Vandringarna kan gå längs små stigar eller historiska vägar och målen för vandringarna kan vara olika heliga platser. I kristendomen är pilgrimsvandringarnas mål ofta en kyrka. Pilgrimsvandringar sätter årligen miljontals människor i rörelse mot olika vallfärds mål. I den kristna traditionen är pilgrimsvandringens sju nyckelord frihet, långsamhet, bekymmerslöshet, delande, enkelhet, tystnad och andlighet/spiritualitet.

Pilgrimsvandring som åskådningsfostran (evl.fi)

<https://evl.fi/plus/sv/askadningsfostran/material-for-askadningsfostran/pilgrimsvandring-som-askadningsfostran/>

Tipsvandringar

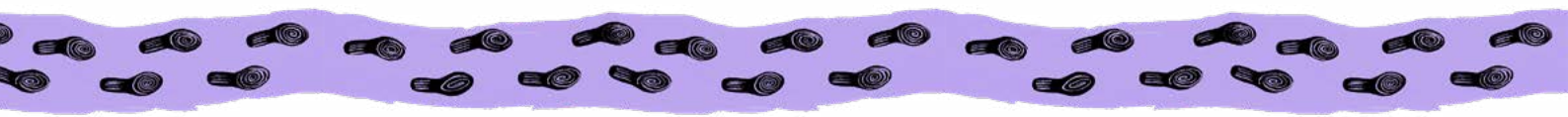
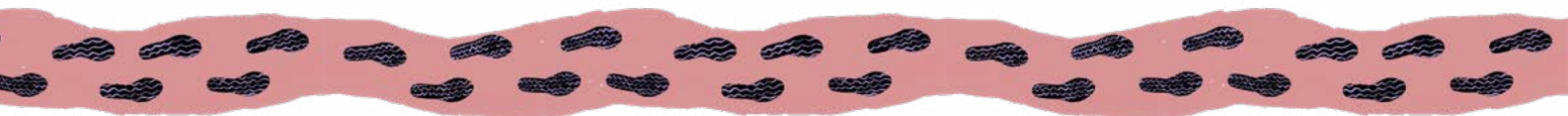
Man kan förverkliga tipsvandringar på landsbygden eller i stan, på begravningsplatser eller i en park i närheten av en kyrka – eller någon annanstans. Tipsvandringen kan byggas upp tillfälligt för ett evenemang eller så att den är bestående. Man kan gå tipsvandringen självständigt eller med en ledare som ger instruktioner. Då man planerar en tipsvandring är det viktigt att fundera på hur man informerar om vandringen. Deltagarna bör till exempel få information om hur och i vilken ordning man går till de olika stationerna, var man hittar mera information och hur tillgänglig rutten är.

Virtuella vandringar

Man kan bygga upp en virtuell vandring så att man kan gå den självständigt. I en virtuell miljö väljer den som vandrar olika ställen genom att klicka på olika punkter på telefonen och "röra sig" med kameran i landskapet. Man kan lägga till QR-koder på olika ställen i närmiljön så att deltagaren får bakgrundsinformation om ställena eller uppgifter att fundera på. På det här sättet länkas den virtuella och fysiska vandringen till varandra.

Bjud in barn att planera och förverkliga vandringen

Tänk om barn fick planera och bygga upp en egen vandring kring de frågor som är viktiga för dem. Man kunde till exempel bygga upp tematiska vandringar kring skapelsen, vänskap, etik eller det personliga livet. Olika grupper kan ta ansvar för olika stationers innehåll och ta fram olika aspekter av temat.

3. Vandringarna som en form av samarbete mellan kommunen och församlingen

Vandringarna ger en naturlig möjlighet till ett målmedvetet samarbete mellan kommunen och församlingen där alla får vara delaktiga i förverkligandet. Det är bra att tillsammans fundera på vilka berättelser som är betydelsefulla för invånarna på orten till exempel inför fester av olika slag. Vandringarnas form och hur de förverkligas ändrar också med tiden.

I planering och förverkligande av vandringar följer man de anvisningar som finns och de avtal man slutit. Man kan använda Samarbetskorgarna som hjälp.

Vandringarna kan placeras i olika samarbetskorgar beroende på deras innehåll och hur de förverkligas.

I den första korgen är vandringen en del av åskådningsfostran- och undervisning och därmed allmänbildande pedagogisk verksamhet. Alla barn, oberoende av åskådning kan delta. Det språk som används ska vara lätt att förstå för alla, oberoende av bakgrund (inkluderande).

Den allmänbildande undervisningen är obunden. Det här innebär att vandringarna inte kan innehålla förkunnelse eller religionsutövning. I den här kontexten får barnet bekanta sig med kristendomen (till exempel helger eller bibelberättelser) som en åskådning som finns i barnets uppväxtmiljö. Ingen får hamna i en ogynnsam ställning på grund av sin bakgrund eller erfarenhet.

Då man planerar och genomför vandringen i en kyrka bör man observera att det i kyrkorummet redan finns religiösa element. Guiden bör också fästa uppmärksamhet vid hur hen uttrycker sig eftersom både gester och uttryckssätt kan göra att vandringen får drag av religionsutövning. Guiden följer ofta ett manuskript och fungerar som en kulturtolk för barnen. Det är bra om hen kan dra paralleller till berättelser och kulturtraditioner i andra åskådningar.

Exempel på formuleringar för en påsk-eller julvandring, som alla oavsett åskådning kan delta i

Påskvandringens inledning

Guiden: "Shalom! Det är en hälsning på hebreiska som betyder fred. Vi ska flytta oss till Jerusalem och ungefär två tusen år tillbaka i historien. Vi får följa med påskens händelser så som de beskrivs i Bibeln, som är kristendomens heliga skrift."

Under påskvandringen

Guiden fortsätter: "De händelser som vi ser och hör om under den här vandringen berättar om varför de kristna firar påsk. De viktigaste händelserna är Jesu död och uppståndelse."

I slutet av påskvandringen

Guiden fortsätter: "Fast många idag inte firar påsk som en kristen högtid har många av de påskprydnader som vi har kristen symbolik. Till exempel påskägg är en symbol för nytt liv. Hurdana påskprydnader har ni sett? Påsktraditionerna varierar mycket beroende på var i Finland man är. Till exempel den tradition som på finska kallas "virpominen" (det finns ingen svensk översättning) är på finskt håll vanlig på palmsöndagen och på finlandssvenskt håll på påsklördagen.

De finländska påsktraditionerna har med tiden förändrats och fått influenser från Sverige, Tyskland, de baltiska länderna och Ryssland. Några symboler som barnen kanske nämner: narcisser, raigräs, videkissor, påskhäxor, påskbrasa, memma, pasha, påskalamm, påskägg, påskkyckling, påskhare."

Guiden avslutar vandringen: "Nu har du hört om varför de kristna firar påsk. Olika människor ger olika betydelse åt påskfirandet och en del firar inte påsk alls. Det finns många sätt att fira att våren är på väg. Nu vill vi tacka er för att ni var med på vandringen!"

Julvandringens inledning

Guiden: "Jag heter (eget namn) och är er guide. Nu ska vi gå 2000 år tillbaka i tiden. Vi ska göra en resa tillsammans och träffa personer som berättar om julens händelser så som det står om dem i Bibeln. De här händelserna är orsaken till att de kristna firar jul."

Under julvandringen

Guiden fortsätter: "Adventsljusstaken är lite som den kristna traditionens egen julkalender. Under fyra söndagar före jul tänder man ett nytt ljus och då de alla brinner är julen riktigt nära. Under advent förbereder och väntar de kristna på julen, alltså Jesu födelsedag. I kristendomens heliga skrift berättas det att Jesus föddes på julen och att Maria lade honom och sova i en krubba i ett stall."

I slutet av julvandringen

Guiden avslutar vandringen: "Nu vet du varför kristna firar jul. Julen och julfirandet har olika betydelse för olika människor och alla firar inte jul. I den mörka vintern kan man fira många olika slag av ljusfester. Nu vill jag tacka er för att ni var med på vandringen och önska er god jul."

I den tredje korgen är vandringen ett religiöst evenemang, som innehåller religionsutövning (till exempel bön, välsignelse). Barnen får möjlighet att bekanta sig med olika element som också finns i gudstjänsten. Personalen inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen ansvarar för att det ordnas ett alternativt program parallellt med det religiösa evenemanget.

I den fjärde korgen stärker och stöder vandringen det holistiska välbefinnandet. Alla barn kan därför delta i verksamheten.

<https://evl.fi/plus/sv/skolan-och-kyrkan/principer-for-samarbetet/>

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/askadningsfostran-och-anordnande-av-religiosa-evenemang-inom>

<https://www.oph.fi/sv/statistik-och-publikationer/publikationer/anvisning-om-anordnande-av-undervisning-i-religion-och>

Det är viktigt att skilja på vandringar som är allmänbildande undervisning och riktar sig till alla och på vandringar som är religiösa evenemang. Deltagarna, vårdnadshavarna och samarbetsparterna måste i förväg få veta hurdan vandring det är fråga om.

Den allmänbildande utbildningen grundar sig på nationella och lokala läroplaner

Följande lagstiftning gör det möjligt att ordna vandringar som en del av den allmänbildande undervisningen och fostran.

A. Lagstiftning om småbarnspedagogiken som möjliggör vandringar

- Målen i **Lag om småbarnspedagogik (540/2018)** syftar till att förverkliga en mångsidig småbarnspedagogik som grundar sig på konst och kulturarv och som ger färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen och varje människas språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund.
- Enligt **Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022)** är fostran ”verksamhet genom vilken kulturella värden, seder och normer förmedlas, formas och förnyas. Målet med fostran är att föra kulturarvet, viktiga värderingar och traditioner vidare till nästa generation” (2.6).

Genom att bekanta sig med viktiga kulturarv berikas lärmiljön.

Läroplanernas uppdrag är att målinriktat göra barn bekanta med olika konstformer och kulturarv. Genom att bekanta sig med kulturarv, konst och konstens olika uttrycksformer stärks barnets kunnande, multilitteracitet och barnets förhållande till kulturen och kulturarvet.

B. Lagstiftning om den grundläggande utbildningen som möjliggör vandringar

- Enligt **Lag om den grundläggande utbildningen (628/1998)** är undervisningens mål ”att stödja elevernas utveckling till humana människor och ansvarsställande samhällsmedlemmar samt ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver i livet” (2§). Enligt förordningen ska ”undervisningen främja förståelse för och kännedom om kulturer samt traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa, såsom kristna, grunder. Vidare ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för den västerländska humanistiska traditionen”. (Nationella mål för undervisning och fostran)
- **Man strävar till att eleverna ska lära sig att se kulturell mångfald som en positiv kraftkälla.** Man lär också eleverna att känna igen hur kulturer, religioner och åskådningar inverkar i samhället och vardagen, hur media formar kulturen och att fundera på hurdana saker man inte kan godkänna för att de är emot de mänskliga rättigheterna.
- Andra aktörer kan stöda skolan i uppgiften att fostra och i **samarbetet** med dem blir lärmiljöerna mångsidigare. Samarbete kan göras med ungdomsarbete, biblioteken, motions- konst- och kulturcenter och med polis, församling, organisationer, företag och andra aktörer som finns i närmiljön så som naturskolor, muséer och ungdomscentraler.

4 Vandringar som en del av församlingens kristna verksamhet

Vandringar som bygger på den kristna traditionen erbjuder deltagarna ett annorlunda sätt att ta del av kyrkans budskap. Vandringar kan sammanföra människor i olika åldrar på området och på det sättet ge gemensamma upplevelser och stöda gemenskapen också över generationsgränserna.

Speciellt under jul-och påsktider ordnar församlingarna olika slag av vandringar. Församlingens medlemmar kan vara med och förverkliga dessa. Vandringarna hjälper deltagarna att förbereda sig för den kommande festen. Som en del av församlingens kristna verksamhet förstärker vandringarna församlingsbornas delaktighet och kristna identitet.

Glädjekalas - Festguide

<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/12/gladjekalas.pdf>

Påsknatten och påskdagens mässa - Kyrkoåret på Stigen

<https://evl.fi/plus/sv/verksamhet/stigen/kyrkoaret-pa-stigen/pasktiden/>

Tips och idéer- välsignelse inför skolstart

<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/08/Trygg-i-din-famn-pa-skolvagen.pdf>

5 Frågor till stöd för planeringen

Målgrupp

För vem planeras vandringen?

- barn, familjer, vuxna
- som en del av församlingens egen verksamhet
- småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen
- samarbete mellan olika samfund och åskådningar

Delaktighet

Vem eller vilka planerar vandringen?

- barn, familjer, vuxna
- församlingens anställda
- anställda i församlingen och kommunen
- andra samarbetsparter

Hur beaktas delaktigheten under vandringen?

- Kan deltagarna påverka hur vandringen genomförs?
- På vilket sätt är barn och/eller vårdnadshavare delaktiga i evenemanget?

Tillgänglighet

Hur beaktas följande faktorer under vandringen?

- deltagarnas ålder och utvecklingsnivå
- deltagarnas språkliga bakgrund
- god tillgänglighet
- deltagarnas jämställdhet och likabehandling

Trygg församling <https://evl.fi/plus/sv/verksamhet/trygg-forsamling/>

En operativ jämställdhets- och likabehandlingsplan

<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2024/03/Oppna-dorrar-for-alla-En-operativ-jamstalldhets-och-likabehandlingsplan-for-kyrkan-och-forsamlingarna-152.pdf>

Kommunikation

Vad, när, hur och vem informerar man?

- barn/ vårdnadshavare/ samarbetspartners
- information om evenemanget i god tid
- kommunikationsplan och tidtabell
- eventuella förhandsuppgifter
- utvärdering

Exempel på formuleringar för information som skickas till daghem och skolor

Vandringar är allmänbildande småbarnspedagogik/ undervisning, som berättar om varför kristna firar jul/ påsk.

Eftersom det är ett religiöst obundet evenemang ordnas inte alternativt program. Vårdnadshavarnas lov behövs inte heller.

Såsom framgår i Utbildningsstyrelsens anvisningar ska vårdnadshavarna få information om evenemanget i tillräckligt god tid. Därför är det viktigt att församlingen informerar daghemmen och skolorna i god tid. Församlingen kan eventuellt ordna transport för barnen/ de studerande.

Ifall det i gruppen finns barn, som av en eller annan orsak inte kan delta i vandringen är det daghemmets/ skolans ansvar att se till barnets trygghet.

Vilka faktorer påverkar deltagarnas upplevelse?

- att få använda flera sinnen
- att själv få vara aktiv
- materiellt och immateriellt kulturarv (parker, begravningsplatser, ritualer, berättelser, konst och musik)
- miljö- och naturfostran
- bemötandet (deltagarnas frågor och tankar, åskådningsbakgrund)
- vandringsrutten (ute/inne/på nätet)

Ytterligare digitalt material

Wikiförteckning över levande kulturarv

<https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/>

Barnkonventionen i korthet | UNICEF

<https://www.unicef.fi/vart-arbete/barnets-rattigheter/barnkonventionen/barnkonventionen-i-korthet/>

Pilgrimsvandring - Barn och unga

<https://pyhiinvaellus suomi.fi/sv/kunskap/barn-och-unga/>

Anvisning om anordnande av undervisning i religion och livsåskådningskunskap i den grundläggande utbildningen och åskådningsfostran i förskoleundervisningen samt om gemensamma fester och religiösa evenemang | Utbildningsstyrelsen (oph.fi)

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/anvisning-om-anordnande-av-undervisning-i-religion-och-livsaskadningskunskap>

Festguide för Glädjekalas (pdf)

<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/12/gladjekalas.pdf> (länken)

Trygg i din famn på skolvägen

<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/08/Trygg-i-din-famn-pa-skolvagen.pdf>

Trygg församling Evl.plus

<https://evl.fi/plus/sv/verksamhet/trygg-forsamling/>

Öppna dörrar

<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2024/03/Oppna-dorrrar-for-alla-En-operativ-jamstalldhets-och-likabehandlingsplan-for-kyrkan-och-forsamlingarna-152.pdf> (evl.fi)

